

**ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВІННИЦЬКИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ ІНСТИТУТ**

СИСТЕМА УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ

Сертифікована на відповідність ДСТУ ISO 9001:2015 (ISO 9001:2015, IDT)

Кафедра права

ЗАТВЕРДЖЕНО

Постанова вченої ради

31.08.2023

протокол № 09, п. 16

ВВЕДЕНО В ДІЮ

Наказ від 31.08.2023 № 107

ЗАГАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ З ПРАКТИКУМОМ /

GENERAL PSYCHOLOGY WITH PRACTICE

РОБОЧА ПРОГРАМА

Ступінь вищої освіти	«бакалавр» / «bachelor»
Галузь знань	05 «Соціальні та поведінкові науки» / «Social and Behavioral Studies»
Спеціальність	053 «Психологія» / «Psychology»
Освітня програма	«Економічна та соціальна психологія» / «Economic & social psychology»

Розробник: Шпортун Оксана, доктор психологічних наук, професор

Гарант освітньої програми Штифурак Віра, доктор педагогічних наук, професор

Обговорено та схвалено на засіданні кафедри права від 28.08.2023 протокол № 06, на засіданні вченої ради факультету економіки, менеджменту та права від 29.08.2023 протокол № 08.

Рецензент: Матохнюк Людмила, доктор психологічних наук, професор, завідувач кафедри психології КЗВО «Вінницька академія безперервної освіти»
Віра Штифурак, доктор педагогічних наук, професор ВТЕІ ДТЕУ.

Редактор: Фатєєва Т.
Комп'ютерна верстка: Шуляк Н.

Підп. до друку 12.10.2023 р. Формат 60x84/16. Папір офсетний
Друк ксероксний. Ум. друк. арк. 2,73.
Обл.-вид. арк. 1,97. Тираж 2. Зам. № 477.

Редакційно-видавничий відділ ВТЕІ ДТЕУ
21000, м. Вінниця, вул. Хмельницьке шосе, 25

I ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ:

У фаховій підготовці майбутніх психологів «Загальна психологія з практикумом» є курсом засвоєння фундаментальних психологічних знань, входження в проблематику психології та контекст майбутньої професійної діяльності, формування первинних практичних навичок психологічного дослідження і професійно важливих особистісних властивостей. Це базова дисципліна, на основі якої формується цілісна система психологічних знань про сутність, походження та закономірності психіки як основи життєдіяльності організму, про історичний розвиток психологічних знань, єдність пізнавальних, емоційно-вольових та індивідуально-психологічних компонентів структури особистості, їх взаємозв'язок з діяльністю і спілкуванням, без розуміння яких неможлива справжня підготовка майбутнього фахівця.

Метою вивчення дисципліни «Загальна психологія з практикумом» є формування у майбутніх фахівців адекватного уявлення про предмет, методи та завдання загальної психології, про її основні категорії, про місце серед інших гуманітарних наук; знайомство з основними закономірностями функціонування та розвитку психіки сучасної людини, як продукту еволюції вищої форми матерії у процесі суспільно-історичного розвитку; формування основних вмінь, на яких ґрунтується професійна діяльність психолога-практика.

Завдання:

пізнавальні – ознайомити майбутніх фахівців з основними теоретичними підходами до розуміння структури й закономірностей розвитку особистості; представити аналіз індивідуальних особливостей людини (здібностей, спрямованості, темпераменту, характеру), внутрішньої (емоційної й вольової) регуляції її діяльності та засобів відображення інформації, уявлень про формування та розвиток механізмів поведінки та діяльності;

практичні – намітити й обговорити актуальні проблеми практичної психології особистості й основні напрямки діагностування розвитку окремої особистості; розвинути вміння використовувати теоретичні та практичні знання з психології на практиці; сформувати навички побудови самостійних теоретичних й експериментальних психологічних досліджень.

методичні – сформувати в здобувачів вищої освіти науковий підхід до вивчення особливостей психічного життя людини, законів розвитку й функціонування психіки; ознайомити з базовими категоріями й поняттями психологічної науки, основними методологічними і дослідницькими проблемами психології та шляхами їх рішення, з різноманітною проблематикою загальної психології особистості.

інтегральна компетентність:

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері психології, що передбачають застосування основних психологічних теорій та методів та характеризуються комплексністю і невизначеністю умов.

Загальні компетентності:

ЗК2. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ЗК9 Здатність працювати в команді.

ЗК11. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

Фахові компетентності:

СК1. Здатність оперувати категоріально-понятійним апаратом психології

СК2. Здатність до ретроспективного аналізу вітчизняного та зарубіжного досвіду розуміння природи виникнення, функціонування та розвитку психічних явищ.

СК3. Здатність до розуміння природи поведінки, діяльності та вчинків.

СК11. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.

Програмні результати навчання з навчальної дисципліни «Загальна психологія з практикумом» полягають:

ПР1. Аналізувати та пояснювати психічні явища, ідентифікувати психологічні проблеми та пропонувати шляхи їх розв'язання

ПР2. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування психічних явищ в контексті професійних завдань

ПР5. Обирати та застосовувати валідний і надійний психодіагностичний інструментарій (тести, опитувальники, проєктивні методики тощо) психологічного дослідження та технології психологічної допомоги.

ПР6. Формулювати мету, завдання дослідження, володіти навичками збору первинного матеріалу, дотримуватися процедури дослідження.

ПР7. Рефлексувати та критично оцінювати достовірність одержаних результатів психологічного дослідження, формулювати аргументовані висновки.

ПР9. Пропонувати власні способи вирішення психологічних задач і проблем у процесі професійної діяльності, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПР14. Ефективно виконувати різні ролі у команді у процесі вирішення фахових завдань, у тому числі демонструвати лідерські якості.

Міждисциплінарні зв'язки: Вивчення даної дисципліни є базовою.

Критерії оцінювання результатів навчання

Рівні компетентності	За шкалою ДТЕУ	Критерії оцінювання
Високий (дослідницький)	90-100	Має обґрунтовані та всебічні знання з дисципліни, вміє узагальнювати та систематизувати набуті знання; самостійно знаходить Рекомендовані джерела інформації та працює з ними; проводить власні дослідження, може використовувати набуті знання та вміння при розв'язанні задач.
Достатній (частково-пошуковий)	82-89	Володіє навчальним матеріалом, вміє зіставляти та узагальнювати, виявляє творчий інтерес до предмету, виконує завдання з повним поясненням та обґрунтуванням, але допускає незначні помилки; може усвідомити нові для нього факти, ідеї.
	75-81	Володіє визначеним програмою навчальним матеріалом; розв'язує завдання, передбачені програмою, з частковим поясненням.
Елементарний (репродуктивний)	69-74	Володіє навчальним матеріалом на репродуктивному рівні; може самостійно розв'язати та пояснити розв'язання завдання.
	60-68	Ознайомлений з навчальним матеріалом, відтворює його на репродуктивному рівні; виконує елементарні завдання за зразком або відомим алгоритмом.
Низький (фрагментарний)	35-59	Ознайомлений та відтворює навчальний матеріал на рівні окремих фактів та фрагментів матеріалу; під керівництвом викладача виконує елементарні завдання.
	1-34	Ознайомлений з навчальним матеріалом на рівні розпізнавання та відтворення окремих фактів.

Здобувачі вищої освіти, які повністю виконали програму дисципліни та набрали достатню кількість балів, отримують підсумкову оцінку без опитування чи виконання екзаменаційного завдання (згідно з Положенням Про оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти №12 від 07.02.2022).

У разі, якщо здобувач вищої освіти бажає поліпшити свою оцінку, або не набрав 75 балів, він складає екзамен з усієї програми навчальної дисципліни у вигляді письмового опитування знань згідно завдань встановленого зразка.

Результат виконання екзаменаційних завдань оцінюється з урахуванням результатів у співвідношенні 80:20, де 80 – максимальна оцінка за виконання екзаменаційного завдання, 20 – результат поточної успішності відповідно до шкали переводу поточної роботи для врахування її при підсумковій оцінці.

Здобувач вищої освіти, який не погоджується з оцінкою, отриманою під час підсумкового (семестрового) контролю, має право звернутися із проханням переглянути оцінку, одержану на екзамені (згідно Положення про апеляцію результатів підсумкового контролю знань студентів №32 від 07.02.2022).

Обсяг дисципліни в кредитах та його розподіл (тематичний план)

Назва теми	Кількість годин				Форми контролю
	Усього годин	з них			
		лекції	практичні заняття	самостійна робота	
1 семестр					
Тема 1. Психологія як наука і практика	14	2	2	10	УО, Р
Тема 2. Розвиток психіки і свідомості	17	4	4	9	УО
Тема 3. Онтологічні характеристики психічного	17	4	4	9	КТ
Тема 4. Методологічні основи психології	17	4	4	9	КТ
Тема 5. Методи психології	17	4	4	9	ПЗ, ДО
Тема 6. Особистість та шляхи її формування	17	4	4	9	
Тема 7. Самосвідомість особистості	17	4	4	9	
Тема 8. Загальна характеристика темпераменту і характеру	16	4	4	8	
Тема 9. Психологія здібностей	16	4	4	8	
Тема 10. Діяльність і особистість	16	4	4	8	
Тема 11. Види діяльності	16	4	4	8	
Разом за семестр	180/6	42	42	96	
2 семестр					
Тема 1. Пізнавальна сфера особистості	16	4	4	8	УО
Тема 2. Психологія уваги та уваги	17	4	4	9	
Тема 3. Психологія пам'яті	17	4	4	9	УО, Т
Тема 4. Загальна характеристика мислення	17	4	4	9	ПО
Тема 5. Емоційна сфера особистості	17	4	4	9	ПЗ, ДО

Тема 6. Види та форми вираження емоцій	17	4	4	9	
Тема 7. Психологія почуттів	17	4	4	9	
Тема 8. Психологічна природа видів почуттів	16	4	4	8	
Тема 9. Вольова сфера особистості	16	4	4	8	
Тема 10. Структура вольового вчинку	16	4	4	8	
Тема 11. Інтегральні морально – вольові якості особистості	14	2	2	10	
Разом за семестр	180/6	42	42	96	
Разом за рік	360/12	84	84	192	
Підсумковий контроль	екзамен				

Умовні позначення:

УО – усне опитування;
 ПО – письмове опитування;
 Т – тестування;
 Р – реферат;
 ІЗ – індивідуальне завдання;
 СУН – система правління навчання
 MOODLE;
 КТ – комп’ютерне тестування;
 ОРСЗ – оцінка розв’язання ситуаційної задачі.

II ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

1 семестр

Тема 1. Психологія як наука і практика.

Загальне поняття про психологію як науку і практику. Предмет і завдання психологічної науки. Психологія як наука, яка вивчає факти, закономірності та механізми психіки. Характеристика психічних станів, психічних процесів, психічних властивостей. Етапи розвитку психології. Класичні напрями розвитку психології: когнітивізм, біхевіоризм, психоаналіз. Місце психології у системі наук. Основні проблеми, які розв'язує сучасна психологія: психофізіологічні, психосоціальні, психопрактичні, психогностичні, психодуховні. Провідні галузі психологічних знань. Завдання психології на сучасному етапі розвитку суспільства.

Тема 2. Розвиток психіки і свідомості.

Загальне поняття про психіку. Сутність і функції психіки (сигнальна, регулятивна). Еволюція психіки. Психіка як цілісна система. Виникнення та розвиток людської психіки.

Свідомість як складова психіки, як вищий рівень її розвитку. Структура свідомості. Рівні і форми свідомості: індивідуальна, буденна, наукова. Психологічна природа зміненої свідомості. Несвідоме як складова психіки. Поняття про архетипи. Взаємозв'язки свідомого і несвідомого. Характеристика неусвідомлених явищ у життєдіяльності особистості. Прояви несвідомого та їх наукове пояснення.

Тема 3. Онтологічні характеристики психічного

Психічне проявлення та його реальне підґрунтя. Онтологічні характеристики психічного: цілісність, структурність, єдність актуального та потенційного, необмеженість та позачасовість психічного. Просторова і часова локалізація психічних проявів. Іntenціальність психічного як єдність, що формує енергетичний центр цілеспрямованих формотворчих сил. Необмеженість (позапросторовість) психічних проявів. Поняття внутрішнього світу людини. Потенційна нескінченність душевного життя особистості та внутрішній зв'язок із предметною свідомістю. Самосвідомість людини та шляхи її формування.

Тема 4. Методологічні основи психології

Парадигми психології: позитивіська (природничо-наукова), гуманістична, цільова (телеологічна), духовна. Провідні принципи психологічної науки, їх опірність на основні засади теорії пізнання (гносеології). Характеристика загальнофілософських, загальнонаукових та загальнопсихологічних принципів. Особлива значущість принципу детермінізму, принципу розвитку психіки, принципу єдності свідомості та діяльності в розумінні психічних явищ і їх розвитку. Основні підходи у вивченні психічного: раціональний (гносеологічний), буттєвий, аксіологічний та їх вплив на вибудовування висновків про особливості функціонування і розвитку психіки.

Тема 5. Методи психології

Поняття про методи дослідження у психології. Головні вимоги до методів психології. Методи психологічних досліджень: загальнонаукові (теоретичний аналіз і синтез; порівняння і класифікація; систематизація, узагальнення і типологізація; абстрагування і конкретизація, моделювання); загальнопсихологічні (організаційні: порівняльний, лонгітюдний, метод поперечних зрізів, комплексний метод, монографічний; емпіричні методи: спостереження, самоспостереження або інтроспекція, бесіда, інтерв'ю, анкетування, біографічний, тестування, експеримент, аналіз продуктів діяльності, проєктивні методи). Кількісний та якісний аналіз дослідження психічних явищ.

Тема 6. Особистість та шляхи її формування.

Поняття про особистість у психології. Феноменологічні прояви особистості. Загальне та індивідуальне в сутності особистості: індивід, особистість, індивідуальність. Теорії та підходи до пояснення факторів розвитку особистості. Різні наукові підходи до пояснення структури особистості. Проблема співвідношення біологічного та соціального в структурі особистості. Спрямованість як стержнева характеристика особистості. Форми спрямованості особистості: інтереси, переконання, схильності, світогляд, установки, потяги. Розподіл рис особистості за Г.Ю. Айзенком.

Тема 7. Самосвідомість особистості

Загальна характеристика самосвідомості особистості. Психологія Я (Самості). Я – концепція як характеристика самосвідомості. Емоційно – ціннісна складова Я-концепції. Самототожність особистості, її самооцінка та рівень домагань. Основні види самооцінки. Онтологічні прояви особистості. Смысл життя та його структура. Поведінкова складова Я-концепції. Активність особистості та її джерела. Особистісна рефлексія і саморегулювання. Локус контролю. Ментально – психічна підструктура особистості: комплекси, архетипи.

Психологічний захист та його механізми. Профілактика і збереження працездатності й психосоматичного здоров'я у процесі професійної діяльності.

Тема 8. Загальна характеристика темпераменту і характеру

Поняття про темперамент. Психологічна характеристика властивостей та основних типів темпераменту. Прояви темпераменту в різних сферах та вплив на формування індивідуального стилю діяльності. Темперамент і проблема професійного вибору і професійної придатності.

Поняття про характер. Співвідношення характеру з іншими сферами життєдіяльності особистості. Структура характеру. Типове, індивідуальне і вікове в характері людини. Основні риси характеру та залежність між ними. Акцентуації характеру як загострення його окремих рис та їх класифікація (К.Леонгард, О.Личко). Вплив середовища і виховання на формування характеру. Значення характеру в професійній діяльності та поведінці людини.

Тема 9. Психологія здібностей

Поняття про здібності. Задатки як біологічні передумови розвитку здібностей. Різниця між здібностями та знаннями, уміннями і навичками. Структура здібностей. Різновиди здібностей (загальні, спеціальні, актуальні, потенційні). Здібність і продуктивність діяльності. Індивідуальні відмінності в здібностях людей. Обдарованість, талант, геніальність. Особливості людини, наділеної творчими здібностями. Причини згасання здібностей та способи попередження.

Тема 10. Діяльність і особистість

Характеристика діяльності як відображення мотиваційно – смислової та дієво – операційної підструктур. Діяльність і потреби особистості. Місце мети і мотиву у структурі діяльності. Дія як відносно завершений елемент діяльності, характерні ознаки. Особливості операції як форми вираження дії. Пристосувальні та доцільні операції. Зовнішній і внутрішній план діяльності. Механізми інтеріоризації та екстеріоризації. Психологізм групової діяльності. Значення планування та координації спільної діяльності. Способи запобігання виникненню деструктивних форм поведінки у процесі групової діяльності.

Тема 11. Види діяльності

Саморегуляція діяльності: усвідомлене планування, програмування, моделювання, оцінювання результатів. Гнучкість і самостійність саморегулювання діяльності. Рівні засвоєння діяльності: навченість, умілість, майстерність, творчість. Роль навичок, умінь і звичок у процесі засвоєння діяльності.

Критерії класифікації видів діяльності: предмет, структура, функції і якість результатів. Гра як особливий вид діяльності. Навчальна діяльність та її розвивальний характер. Праця як продуктивна діяльність. Психологія ставлення до праці. Професійне зростання та емоційне переживання успіхів та невдач. Самовираження та самоутвердження у праці.

2 семестр

Тема 1. Пізнавальна сфера особистості

Загальна характеристика пізнавальних процесів. Поняття про відчуття як основу всіх інших психічних процесів. Фізіологічне підґрунтя відчуттів. Класифікація і різновиди відчуттів. Основні властивості відчуттів (пороги чутливості, адаптація, взаємодія відчуттів, сенсифікація).

Поняття про сприймання. Порівняльна характеристика психічних процесів відчуття та сприймання. Зв'язок сприймання з іншими психічними процесами. Властивості сприймання. Специфічні види сприймання: сприймання простору, часу, руху, соціальне сприймання (людини людиною); ілюзії, що при цьому мають місце. Індивідуальні відмінності в сприйманні.

Тема 2. Психологія уяви і уваги

Поняття про уяву. Зв'язок уяви з об'єктивною дійсністю. Фізіологічні основи уяви. Особливості уяви, її порівняння з іншими психічними процесами. Прийоми творення образів уяви (аглютинація, гіперболізація, загострення, аналогія, схематизація, типізація, акцентування) та їх характеристика. Види уяви: пасивна, активна, творча. Особливості мимовільної пасивної уяви, що включає: сновидіння, фантазування та ілюзії. Форми проявлення активної уяви: відтворювальна і творча. Мрія як внутрішня діяльність, що полягає у створенні образу бажаного майбутнього. Значення уяви в житті і професійній діяльності.

Загальна характеристика уваги. Фізіологічні основи уваги. Теорії уваги. Види уваги та їх характеристика (мимовільна, довільна, післядовільна). Властивості уваги: концентрація, стійкість, переключення, обсяг, розподіл. Уважність, неуважність, розсіяність та їх врахування у професійному становленні майбутніх психологів.

Тема 3. Психологія пам'яті

Поняття про пам'ять, фізіологічні основи. Теорії пам'яті. Процеси пам'яті та їх характеристика. Види пам'яті. Значення короткочасної, довготривалої та оперативної пам'яті, мимовільного та довільного запам'ятовування у професійній діяльності психолога. Механізми пам'яті. Індивідуальні відмінності пам'яті. Характеристика ретроактивного гальмування, персеверації та ремінісценції. Психологічна природа уявлень пам'яті. Метапам'ять як вищий рівень розвитку пам'яті.

Ефективні прийоми запам'ятовування. Значення пам'яті для діяльності та спілкування, сприймання людиною світу в цілому.

Тема 4. Загальна характеристика мислення

Поняття про мислення як вищу форму пізнавальної діяльності. Розумові дії та мисленнєві операції. Системна структура мислення. Форми мислення: поняття, судження, умовивід. Здогад як особлива форма мислення. Формування понять та їх значення в розвитку особистості. Характеристика операцій мислення: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення, конкретизація. Різновиди мислення (наочно – дійове, наочно – образне, абстрактно – логічне, практичне, теоретичне), їх місце в професійній діяльності психолога. Індивідуальні особливості мислення. Рівні мислення: особистісний, рефлексивний, предметний, операційний. Мислення і групове вирішення задач. Індивідуальні якості інтелекту. Зв'язок інтелекту з іншими сферами особистості. Розлади інтелекту, особливості та основні ознаки.

Тема 5. Емоційна сфера особистості

Загальна характеристика емоційної сфери. Особливості емоційного реагування: емоційний відгук, емоційний спалах, емоційний вибух. Фізіологічні основи емоційних реакцій. Функції емоцій (сигнальна, пізнавальна, мотиваційна). Властивості емоцій (універсальність, динамічність, домінантність, адаптація, упередженість, заразливість, пластичність,

ірадіація, амбівалентність). Емоціогенні стани: хвилювання, тривога, страх, радість, фрустрація, розчарування, гнів, лють, сум, зневіра ностальгія, горе, стрес. Емоційний стан і працездатність особистості. Особливості емоційної сфери у представників соціономічних професій. Способи унормування емоційних станів у процесі професійної діяльності психолога.

Тема 6. Види та форми вираження емоцій

Основні групи емоцій (комунікативні, інтелектуальні, практичні). Види емоцій: прості, складні; базові, вторинні). Види емоційних реакцій та емоційних станів: прості – складні, позитивні – негативні, активні (стенічні) – пасивні (астенічні). Типові та випадкові емоційні стани; здатність їх розрізнити психологом. Базові емоції: радість, горе, страх, гнів, подив, відраза. Вторинні емоції: альтруїстичні, комунікативні, глоричні, практичні, пугнічні, романтичні, інтелектуальні, естетичні, гедоністичні, акізитивні. Форми переживання емоцій (настрій, переживання, афект, пристрасті, стрес, фрустрація). Емоційні властивості особистості. Емоційні розлади і шляхи їх подолання. Керування емоціями та емоційними станами.

Тема 7. Психологія почуттів

Загальна характеристика почуттів. Почуття як продукт соціального впливу та індивідуального розвитку особистості. Функції почуттів: регулятивна, сигнальна, оцінювальна, експресивна, спонукальна. Властивості почуттів: особистісний характер, полярність почуттів, невизначеність, динамічність, інтенсивність, широта емоційних відносин, узагальненість та суб'єктивність емоційно-чуттєвих ставлень, знак почуттів. Емоційна перенасиченість та її ознаки у процесі професійної діяльності психолога. Врахування інтимності та глибокого особистісного змісту почуттів психологом.

Тема 8. Психологічна природа видів почуттів

Критерії виокремлення різних видів почуттів: сфера людських стосунків, практична та інтелектуальна діяльність, світ краси, мистецтва. Види почуттів: моральні (позитивні, негативні), релігійні, практичні, інтелектуальні, естетичні.

Вищі почуття, їх характеристика та шляхи формування. Закоханість, кохання, любов. Теорії любові (Е. Фром, Р. Стернберг). Ревнощі та їх психологічна природа. Характеристики патологічних ревнощів (когнітивні, афективні, поведінкові реакції).

Психологічне пояснення щастя і задоволеності життям (А. Шопенгауер, Л. Бірон, Б.Братусь). Псевдопочуття, їх психологічне наповнення: почуття обов'язку, почуття нового, почуття дорослості, почуття причетності, почуття «ліктя», почуття власного «Я».

Тема 9. Вольова сфера особистості

Поняття про волю. Зв'язок волі з іншими сферами особистості. Вольова регуляція як вид довільного керування. Складові психологічної структури волі: пізнавальна, виконавська, емоційно-мотиваційна. Роль самомотивування і почуття обов'язку. Функції волі: спонукальна, гальмівна. Вольові процеси: довільна увага, довільне запам'ятовування, мислення, уява, що забезпечують успішну вольову поведінку. Вольові стани: оптимізм, активність, мобілізованість, відвага, рішучість, зосередженість, уважність, зацікавленість. Стан мобілізаційної готовності, зосередженості, стриманості та їх значення у професійній діяльності психолога.

Вольові якості як конкретні прояви волі, що зумовлені перешкодами, які необхідно подолати. Горизонтальна (утворюють задатки) та вертикальна (ініційована соціальними та особистісними чинниками) структура вольових якостей.

Тема 10. Структура вольового вчинку

Структура вольового вчинку та вольової дії. Потреби як підґрунтя вольової поведінки, що проявляється у вигляді мотивів. Етапи вольової дії: усвідомлення мети, виникнення мотивації, боротьба мотивів, вибір однієї мети з декількох, підтвердження вибору, складання програми дій з урахуванням наявних засобів, виконання дії, постреалізація (аналіз та узагальнення досвіду вольової поведінки).

Особливе психологічне наповнення етапу переживання колізій (розбіжностей, суперечностей) у мотивах. Типи рішучості у процесі прийняття рішення за Д. Джемсоном. Система вольових дій: свідомо дія з непередбачуваним результатом; ненавмисна дія; навмисна дія; негативіська дія; імпульсивна дія; викликана дія; даремна дія. Особливості вольових імпульсів. Саморегулювання як головний компонент у психологічній структурі активності людини.

Тема 11. Інтегральні морально – вольові якості особистості

Поєднання вольових і моральних якостей у реальній вольовій поведінці. Інтегральні морально – вольові якості особистості: цілеспрямованість, терплячість, завзятість і впертість, негативізм, витримка, самовладання, сміливість, рішучість, дисциплінованість, організованість, старанність, героїзм і мужність, самовідданість, принциповість. Психологічні прояви сили волі. Виховання та самовиховання волі. Типи особистостей за рівнем вольового розвитку: гармонійно розвинені, практики, теоретики, особи із «недорозвиненою волею». Безвілля, його причини і способи подолання.

Структура навчальної дисципліни.

Результати навчання	Навчальна діяльність	Робочий час студента, год.	
1	2	3	
1 семестр			
<p>Знати: передумови виникнення, історію розвитку та сучасний стан психології як науки; предмет і завдання психології як теорії і практики; класичні напрями розвитку психології як науки, провідні галузі психологічних знань.</p> <p>Критично осмислювати: завдання психології на сучасному етапі розвитку, зважаючи на досягнення зарубіжної психологічної школи: когнітивізм, біхевіоризм, психоаналіз.</p> <p>Уміти: визначати основні можливості психологічного знання у професійному становленні та характеризувати основні підходи у вивченні психічних явищ.</p>	<p style="text-align: center;">Тема 1. Психологія як наука і практика.</p> <p>Лекція 1. План</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальне поняття про психологію. 2. Предмет психології та етапи розвитку. 3. Класичні напрями розвитку психології: когнітивізм, біхевіоризм, психоаналіз, гуманізм. 4. Провідні галузі психологічних знань. 5. Завдання психології на сучасному етапі розвитку. <p>Рекомендовані джерела: Основні: 4,5,7. Додаткові: 3, 7-10, 23, 27- 29, 41, 44. Інтернет-ресурси:1-8.</p>	2	
	<p>Самостійна робота студентів: визначення основних понять теми у їх системі; ознайомлення із біографіями видатних психологів; обґрунтування основних джерел життєвої психології; пояснити з точки зору закономірностей вищої нервової діяльності таке явище: людина, що оволодіває певним умінням, на початку робить багато зайвих рухів; виконати тестові завдання за темою.</p>		10
	<p>Практичне заняття №1.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Предмет психології та етапи розвитку. 2. Характеристика фактів психічного життя. 3. Особливості психічних станів та властивостей індивіда. 4. Провідні галузі психологічних знань. 5. Проблеми сучасної психології. 		2

1	2	3
<p>Знати: сутність свідомості, її взаємозв'язок з несвідомим, про їх роль у регуляції поведінки, спілкування та діяльності.</p> <p>Розуміти: етапи розвитку психіки у філо - та онтогенезі, онтологічні характеристики психічного відображення дійсності.</p> <p>Критично осмислювати: природу неусвідомлюваних форм психічної діяльності, місце архетипів; значення самосвідомості у житті та професійній діяльності.</p>	<p>Тема 2. Розвиток психіки і свідомості</p> <p>Лекція 2</p> <p>План.</p> <p>1. Загальне поняття про психіку.</p> <p>2. Сутність і функції психіки (сигнальна, регулятивна).</p> <p>3. Еволюція психіки. Психіка як цілісна система.</p> <p>4. Виникнення та розвиток людської психіки.</p> <p>Лекція 3</p> <p>План.</p> <p>1. Свідомість як складова психіки, як вищий рівень її розвитку. Структура свідомості.</p> <p>2. Рівні і форми свідомості: індивідуальна, буденна, наукова.</p> <p>3. Психологічна природа зміненої свідомості.</p> <p>4. Несвідоме як складова психіки.</p> <p>5. Взаємозв'язки свідомого і несвідомого. Прояви несвідомого та їх наукове пояснення.</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1,2, 4,5. Додаткові: 3- 9, 11, 16,19, 23, 27-29. Інтернет-ресурси: 6,10, 12.</p>	<p>2</p> <p>2</p>
<p>Уміти: визначати функції та структурні компоненти свідомості людини; встановлювати взаємозв'язки свідомого і несвідомого.</p>	<p>Самостійна робота студентів: визначити, у чому полягає сигнальна і регулятивна функції психіки (проілюструвати прикладами); як співвідносяться між собою буденна та наукова свідомість; на прикладі народних казок визначити архетипи; описати змінені стани свідомості та виокремити чинники, що можуть їх зумовлювати; виконати тестові завдання за темою.</p>	<p>9</p>

1	2	3
<p>Знати: сутність і функції психіки; виникнення та розвиток свідомості людини.</p> <p>Критично осмислювати: взаємозв'язки свідомого і несвідомого; психологічну природу зміненої свідомості.</p> <p>Уміти: розрізняти рівні і форми свідомості.</p>	<p>Практичне заняття №2.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Сутність і функції психіки. 2. Виникнення та розвиток свідомості людини. 3. Структура свідомості. 4. Рівні і форми свідомості. <p>Практичне заняття №3.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Взаємозв'язки свідомого і несвідомого. 2. Психологічна природа зміненої свідомості. 3. Характеристика неусвідомлених явищ у життєдіяльності особистості. 4. Поняття самосвідомості та роль у професійній діяльності. 	<p>2</p> <p>2</p>
<p>Знати: онтологічні характеристики психічного: цілісність, структурність, єдність актуального та потенційного, необмеженість та позачасовість психічного.</p> <p>Критично осмислювати: просторову і часову локалізацію психічних проявів.</p> <p>Уміти: визначати шляхи формування самосвідомості особистості; єдність актуального та потенційного психічного проявлення у щоденній</p>	<p>Тема 3. Онтологічні характеристики психічного</p> <p>Лекція 4</p> <p>План.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Психічне проявлення та його реальне підґрунтя. 2. Онтологічні характеристики психічного: цілісність, структурність, єдність актуального та потенційного, необмеженість та позачасовість психічного. 3. Просторова і часова локалізація психічних проявів. 4. Іntenціальність психічного як єдність, що формує енергетичний центр цілеспрямованих формотворчих сил. <p>Лекція 5</p> <p>План.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Необмеженість (позапросторовість) психічних проявів. 2. Поняття внутрішнього світу людини. 3. Потенційна нескінченність душевного життя особистості та внутрішній зв'язок із предметною свідомістю. 4. Шляхи формування самосвідомості 	<p>2</p> <p>2</p>

1	2	3
практиці.	<p>особистості. Рекомендовані джерела: Основні: 1,2, 4,5. Додаткові: 3- 9, 11, 16,19, 23, 27-29. Інтернет-ресурси: 6,10, 12.</p>	
	<p>Самостійна робота студентів: описати приклади на основі власних спостережень що характеризують цілісність, структурність, єдність актуального та потенційного, необмеженість та позачасовість психічного.</p>	9
	<p>Практичне заняття №4. 1.Психічне проявлення та його пояснення у наукових джерелах. 2.Характеристика цілісності та структурності психічних проявів у житті людини. 3.Єдність актуального та потенційного психічного проявлення у щоденній практиці. 4.Необмеженість та позачасовість психічних реакцій людини.</p>	2
	<p>Практичне заняття №5. 1. Причини та умови поєднання усіх складових психічних проявів. 2.Поняття внутрішнього світу людини. 3.Безмежність душевного життя особистості. 4.Самосвідомість людини та шляхи її формування.</p>	2
<p>Знати: базові методологічні парадигми: позитивістку, гуманістичну, цільову. Критично осмислювати: феномен духовної парадигми у сучасних соціальних умовах.</p>	<p>Тема 4. Методологічні основи психології Лекція 6 План. 1.Позитивіська (природничо-наукова) парадигма психології. 2.Сутність гуманістичної теорії і її значення для практичної діяльності психолога. 3.Цільова (телеологічна) парадигма та її особливості. 4.Феномен духовної парадигми у сучасних соціальних умовах.</p>	2

1	2	3
<p>Уміти: визначати місце психології в системі наук про людину; сутність гуманістичної теорії і її значення для практичної діяльності психолога.</p>	<p>Лекція 7 План. 1.Провідні принципи психологічної науки, їх опірність на гносеологію. 2.Характеристика загальнофілософських, загальнонаукових та загальнопсихологічних принципів. 3.Особлива значущість принципу детермінізму, принципу розвитку психіки, принципу єдності свідомості та діяльності в розумінні психічних явищ. 4.Основні підходи у вивченні психічних проявів особистості: раціональний (гносеологічний), буттєвий. 5.Аксіологічний підхід та його вплив на вибудовування висновків про особливості функціонування і розвитку психіки. Рекомендовані джерела: Основні: 1,2, 4,5. Додаткові: 3- 9, 11, 16,19, 23, 27-29. Інтернет-ресурси: 6,10, 12.</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів: 1.Підготувати твір – есе на тему «Чому гуманістичному підходу у психології приділяється така увага в сучасних умовах?» 2.Охарактеризувати природничо – науковий підхід у поясненні психічних явищ на основі прикладів буденного життя; визначити, як розглядають особливості суспільного життя сучасної людини прихильники духовної парадигми; виконати тестові завдання за темою.</p>	9
	<p>Практичне заняття №6. 1.Сутність гуманістичної теорії і її значення для практичної діяльності психолога. 2.Цільова парадигма та її особливості. 3.Феномен духовної парадигми у сучасних соціальних умовах. 4.Місце психології в системі наук про людину.</p>	2

1	2	3
	<p>Практичне заняття №7.</p> <p>1. Загальна характеристика основних принципів психологічної науки.</p> <p>2. Особлива значущість принципу детермінізму у психології.</p> <p>3. Пояснення принципу єдності свідомості та діяльності в розумінні психічних явищ і їх розвитку.</p> <p>4. Аксиологічний підхід та його вплив на вибудовування висновків про особливості функціонування і розвитку психіки.</p>	2
<p>Знати: поняття про методи дослідження у психології; головні вимоги до використання методів дослідження у психології.</p> <p>Критично осмислювати: особливості проєктивних методів; кількісний та якісний аналіз дослідження психічних явищ.</p> <p>Уміти: використовувати експеримент, спостереження, біографічний метод, тестування, анкетування, аналіз продуктів діяльності у роботі.</p>	<p>Тема 5. Методи психології</p> <p>Лекція 8</p> <p>План.</p> <p>1. Поняття про методи дослідження у психології.</p> <p>2. Головні вимоги до використання методів дослідження у психології.</p> <p>3. Характеристика загальнонаукових методів психологічних досліджень: (теоретичний аналіз і синтез; порівняння і класифікація; систематизація, узагальнення і типологізація; абстрагування і конкретизація, моделювання).</p> <p>4. Особливості загальнопсихологічних методів (організаційні: порівняльний, лонгітюдний, метод поперечних зрізів, комплексний метод, монографічний).</p> <p>5. Експеримент як провідний метод дослідження у психології.</p> <p>Лекція 9</p> <p>План.</p> <p>1. Особливості використання спостереження та самоспостереження у роботі психолога.</p> <p>2. Вимоги до використання методу бесіди та інтерв'ю.</p> <p>3. Наукові застереження щодо використання біографічного методу, тестування, анкетування, аналізу продуктів діяльності.</p> <p>4. Особливості проєктивних методів.</p>	2

1	2	3
	<p>5.Кількісний та якісний аналіз дослідження психічних явищ. Рекомендовані джерела: Основні: 1,2, 4,5. Додаткові: 3- 9, 11, 16,19, 23, 27-29. Інтернет-ресурси: 6,10, 12.</p>	
	<p>Самостійна робота студентів: визначити: - чи правомірним є твердження про те, що люди прагнуть прикрашувати психічну сферу власного життя; - чи можна за допомогою методу тестів досліджувати психологічні закономірності; провести самодіагностичне дослідження аспектів самосвідомості; розробити анкету (7запитань) з метою виявлення особливостей проведення дозвілля однокурсниками; виконати тестові завдання за темою.</p>	9
	<p>Практичне заняття №8. 1.Поняття про методи дослідження у психології. 2. Класифікація та вимоги до використання методів психологічних досліджень. 3.Види експерименту, умови використання. 4. Психологічні застереження у процесі використання спостереження і самоспостереження як методів дослідження.</p>	2
	<p>Практичне заняття №9. 1 Особливості використання бесіди та інтерв'ю у психологічних дослідженнях. 2.Переваги та обмеженість методу анкетування. 3.Врахування вимог до використання тестування та аналізу продуктів діяльності. 4.Специфіка проєктивних методик у психологічній практиці.</p>	2
Знати:	Тема 6. Особистість та шляхи її	2

1	2	3
<p>феноменологічні прояви особистості; загальне та індивідуальне в сутності особистості: індивід, особистість, індивідуальність; теорії та підходи до пояснення факторів розвитку особистості.</p> <p>Критично осмислювати: різні наукові підходи до пояснення структури особистості; проблеми співвідношення біологічного та соціального в структурі особистості.</p> <p>Уміти: розрізняти форми спрямованості особистості: інтереси, переконання, схильності, світогляд, установки, потяги.</p>	<p>формування. Лекція 10 План. 1.Поняття про особистість у психології. 2.Феноменологічні прояви особистості. 3.Загальне та індивідуальне в сутності особистості: індивід, особистість, індивідуальність. 4. Теорії та підходи до пояснення факторів розвитку особистості.</p> <p>Лекція 11 План. 1.Різні наукові підходи до пояснення структури особистості. 2.Проблема співвідношення біологічного та соціального в структурі особистості. 3.Спрямованість як стержнева характеристика особистості. 4.Форми спрямованості особистості: інтереси, переконання, схильності, світогляд, установки, потяги. 5.Розподіл рис особистості за Г.Ю. Айзенком.</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1,2, 4,5. Додаткові: 3- 9, 11, 16,19, 23, 27-29. Інтернет-ресурси: 6,10, 12.</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів: обґрунтувати власну позицію з приводу таких тверджень: - чи здатна особистість змінитися упродовж життя і наскільки; чи впливають потреби на рівень самосвідомості особистості; - наскільки можна пізнати особистість засобами науки і чи залишається в її природі непізнані реалії; провести дослідження особистісних потреб та навчально-професійної мотивації; навести приклади застосування механізмів психологічного захисту; виконати тестові завдання за темою.</p>	9

1	2	3
	<p>Практичне заняття №10.</p> <p>1. Загальне поняття про особистість у психології.</p> <p>2. Характеристика понять: індивід, особистість, індивідуальність.</p> <p>3. Теорії та підходи до пояснення факторів розвитку особистості.</p> <p>4. Проблема співвідношення біологічного та соціального в структурі особистості.</p>	2
	<p>Практичне заняття №11.</p> <p>1. Активність особистості, її джерела.</p> <p>2. Спрямованість як основна характеристика особистості.</p> <p>3. Форми спрямованості особистості: інтереси, переконання, схильності, світогляд, установки, потяги.</p> <p>4. Самооцінка особистості та рівень домагань.</p>	2
<p>Знати: онтологічні прояви особистості; самототожність особистості, її самооцінку та рівень домагань. Основні види самооцінки.</p> <p>Критично осмислювати: ментально – психічну підструктуру особистості: комплекси, архетипи.</p> <p>Уміти: розрізняти ознаки психологічного захисту та його механізми; здійснювати</p>	<p>Тема 7. Самосвідомість особистості</p> <p>Лекція 12</p> <p>План.</p> <p>1. Загальна характеристика самосвідомості особистості.</p> <p>2. Емоційно – ціннісна складова Я-концепції.</p> <p>3. Самототожність особистості, її самооцінка та рівень домагань. Основні види самооцінки.</p> <p>4. Онтологічні прояви особистості.</p> <p>5. Смісл життя та його структура.</p> <p>Лекція 13</p> <p>План.</p> <p>1. Поведінкова складова Я-концепції.</p> <p>2. Особистісна рефлексія і саморегулювання. Локус контролю.</p> <p>3. Ментально – психічна підструктура особистості: комплекси, архетипи.</p> <p>4. Психологічний захист та його механізми.</p> <p>5. Профілактика і збереження працездатності й психосоматичного здоров'я у процесі професійної діяльності психолога.</p>	2

1	2	3
профілактику і збереження працездатності й психосоматичного здоров'я у процесі професійної діяльності.	<p>Рекомендовані джерела: Основні: 1,2, 4,5. Додаткові: 3- 9, 11, 16,19, 23, 27-29. Інтернет-ресурси: 6,10, 12.</p> <p>Самостійна робота студентів: 1.Обґрунтуйте, чому особливості «Я – концепції» визначають стан психічного здоров'я особистості. 2.Вкажіть на сильні сторони власної «Я – концепції». 3.Які прояви «Я – концепції» інших людей викликають у Вас подив, здивування неприйняття?</p> <p>Практичне заняття №12. 1.Загальна характеристика самосвідомості особистості. 2.Емоційно – ціннісна складова Я-концепції. 3.Поняття та основні види самооцінки. 4. Смісл життя особистості та його структура.</p> <p>Практичне заняття №13. 1.Особистісна рефлексія і саморегулювання. Локус контролю. 2.Ментально – психічна підструктура особистості: комплекси, архетипи. 3.Психологічний захист та його механізми. 4.Профілактика і збереження працездатності у процесі професійної діяльності психолога.</p>	<p></p> <p>9</p> <p>2</p> <p>2</p>
<p>Знати: психологічні властивості та особливості темпераменту і характеру. Критично осмислювати: вплив об'єктивних та суб'єктивних чинників на розвиток характеру; прояви</p>	<p>Тема 8. Загальна характеристика темпераменту і характеру Лекція 14 План. 1. Еволюція розвитку вчення про темперамент. 2. Психологічна характеристика властивостей та основних типів темпераменту. 3. Врахування типу темпераменту при виборі професії. 4. Прояви темпераменту в різних сферах та вплив на формування індивідуального стилю діяльності.</p>	2

1	2	3
<p>темпераменту в різних сферах та вплив на формування індивідуального стилю діяльності.</p> <p>Уміти: враховувати індивідуально-типологічні властивості особистості у діяльності; визначати спрямованість особистості та її форми практичної реалізації; акцентуації характеру як загострення його окремих рис та їх класифікацію.</p>	<p>5. Темперамент і проблема професійного вибору і професійної придатності.</p> <p>Лекція 15</p> <p>План.</p> <p>1. Поняття про характер. Співвідношення характеру з іншими сферами життєдіяльності особистості.</p> <p>2. Структура характеру. Типове, індивідуальне і вікове в характері людини.</p> <p>3. Основні риси характеру та залежність між ними.</p> <p>4. Акцентуації характеру як загострення його окремих рис та їх класифікація (К. Леонгард, О. Личко).</p> <p>5. Вплив середовища і виховання на формування характеру. Значення характеру в професійній діяльності та поведінці людини.</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 4, 5. Додаткові: 3- 9, 11, 16, 19, 23, 27-29. Інтернет-ресурси: 6, 10, 12.</p>	<p>2</p>
	<p>Самостійна робота студентів: виконання психологічної методики на визначення типу темпераменту ЕРІ Г. Айзенка; підготовка есе на теми (за вибором): «людина чи темперамент вибирає професію?», «у чому полягають особливості життя сучасної творчої особистості?»; виконати тестові завдання за темою.</p>	<p>8</p>
	<p>Практичне заняття №14.</p> <p>1. Загальне поняття про темперамент.</p> <p>2. Характеристика властивостей та типів темпераменту.</p> <p>3. Поняття мішаних типів темпераменту.</p> <p>4. Особливості проявлення темпераменту у особистому житті та професійній діяльності.</p>	<p>2</p>

1	2	3
	<p>Практичне заняття №15.</p> <p>1. Характер та його структура. 2. Типологія характеру. 3. Акцентуації характерів: причини та прояви. 4. Формування та розвиток індивідуальних характерологічних властивостей особистості.</p>	2
<p>Знати: різницю між здібностями та знаннями, уміннями і навичками; структуру здібностей; різновиди здібностей (загальні, спеціальні, актуальні, потенційні).</p> <p>Критично осмислювати: особливості людини, наділеної творчими здібностями; причини згасання здібностей.</p> <p>Уміти: знаходити способи попередження втрати потенційних можливостей особистості</p>	<p>Тема 9. Психологія здібностей</p> <p>Лекція 16</p> <p>План.</p> <p>1.Поняття про здібності. 2.Задатки як біологічні передумови розвитку здібностей. Різниця між здібностями та знаннями, уміннями і навичками. 3.Структура здібностей. Різновиди здібностей (загальні, спеціальні, актуальні, потенційні). 4.Здібність і продуктивність діяльності. 5.Індивідуальні відмінності в здібностях людей.</p> <p>Лекція 17</p> <p>План.</p> <p>1.Обдарованість, талант, геніальність. 2.Особливості людини, наділеної творчими здібностями. 3.Причини згасання здібностей. 4.Способи попередження втрати потенційних можливостей особистості.</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1,2, 4,5. Додаткові: 3- 9, 11, 16,19, 23, 27-29. Інтернет-ресурси: 6,10, 12.</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів:</p> <p>- доведіть або ж спростуйте думку про те, що здібності впливають на стиль діяльності людини; - опишіть особливості життя творчої особистості.</p>	8
	<p>Практичне заняття №16.</p> <p>1.Наукове пояснення природи здібностей.</p>	2

1	2	3
	<p>2.Різниця між здібностями та знаннями, уміннями і навичками.</p> <p>3.Різновиди здібностей (загальні, спеціальні, актуальні, потенційні).</p> <p>4.Здібність і продуктивність діяльності.</p> <p>Практичне заняття №17.</p> <p>1.Обдарованість, талант, геніальність.</p> <p>2.Особливості людини, наділеної творчими здібностями.</p> <p>3.Причини згасання здібностей.</p> <p>4.Способи попередження втрати потенційних можливостей особистості.</p>	<p>3</p> <p>2</p>
<p>Знати: характеристику діяльності як відображення мотиваційно – смислової та дієво – операційної підструктур; місце мети і мотиву у структурі діяльності.</p> <p>Критично осмислювати: особливості операції як форми вираження дії; пристосувальні та доцільні операції.</p> <p>Уміти: знаходити способи запобігання виникненню деструктивних форм поведження у процесі групової діяльності. Способи запобігання виникненню</p>	<p>Тема 10. Діяльність і особистість</p> <p>Лекція 18</p> <p>План.</p> <p>1.Характеристика діяльності як відображення мотиваційно – смислової та дієво – операційної підструктур.</p> <p>2.Діяльність і потреби особистості.</p> <p>3.Місце мети і мотиву у структурі діяльності.</p> <p>4.Дія як відносно завершений елемент діяльності, характерні ознаки.</p> <p>5.Особливості операції як форми вираження дії. Пристосувальні та доцільні операції.</p> <p>Лекція 19</p> <p>План.</p> <p>1.Зовнішній і внутрішній план діяльності.</p> <p>2.Механізми інтеріоризації та екстеріоризації.</p> <p>3.Психологізм групової діяльності.</p> <p>4.Значення планування та координації спільної діяльності.</p> <p>5.Способи запобігання виникненню деструктивних форм поведження у процесі групової діяльності.</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1,2, 4,5. Додаткові: 3- 9, 11, 16,19, 23, 27-29. Інтернет-ресурси: 6,10, 12.</p>	<p>2</p> <p>2</p>

1	2	3
<p>деструктивних форм поведження у процесі групової діяльності.</p> <p>Критично осмислювати: місце мети і мотиву у структурі діяльності.</p> <p>Уміти: запобігати виникненню деструктивних форм поведження у процесі групової діяльності.</p>	<p>Самостійна робота студентів:</p> <ul style="list-style-type: none"> -обґрунтуйте власну позицію з приводу такого твердження: «звички властиві і тваринам»; -за яких умов процес вироблення навичок відбувається з позитивним прискоренням; -розкрийте суть недіяльнісного ставлення людини до світу. <p>Практичне заняття №18.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Психологічна характеристика діяльності. 2.Діяльність і потреби особистості. 3.Місце мети і мотиву у структурі діяльності. 4. Характерні ознаки дії як відносно завершеного елемента діяльності. 5.Особливості операції як форми вираження дії. Пристосувальні та доцільні операції <p>Практичне заняття №19.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Зовнішній і внутрішній план діяльності. 2.Механізми інтеріоризації та екстеріоризації. 3.Психологізм групової діяльності. 4.Значення планування та координації спільної діяльності. 5.Способи запобігання виникненню деструктивних форм поведження у процесі групової діяльності. 	<p>8</p> <p>2</p> <p>2</p>
<p>Знати: теоретичні основи саморегуляції діяльності: усвідомлене планування, програмування, моделювання, оцінювання результатів.</p> <p>Критично осмислювати: рівні засвоєння діяльності:</p>	<p>Тема 11.Види діяльності</p> <p>Лекція 20</p> <p>План.</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Саморегуляція діяльності: усвідомлене планування, програмування, моделювання, оцінювання результатів. 2.Гнучкість і самостійність саморегулювання діяльності. 3.Рівні засвоєння діяльності: навченість, умілість, майстерність, творчість. 4.Роль навичок. умінь і звичок у процесі засвоєння діяльності. <p>Лекція 21</p>	<p>2</p>

1	2	3
<p>навченість, умілість, майстерність, творчість. Уміти: підтримувати самовираження та самоутвердження у праці.</p>	<p>План. 1.Критерії класифікації видів діяльності: предмет, структура, функції і якість результатів. 2.Гра як особливий вид діяльності. 3.Навчальна діяльність та її розвивальний характер. 4.Праця як продуктивна діяльність. Психологія ставлення до праці. 5.Професійне зростання та емоційне переживання успіхів та невдач. Самовираження та самоутвердження у праці. Рекомендовані джерела: Основні: 1,2, 4,5. Додаткові: 3- 9, 11, 16,19, 23, 27-29. Інтернет-ресурси: 6,10, 12.</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів: -письмова відповідь на питання: «Які зміни у спонукальній сфері особистості відбуваються під впливом діяльності?»; -«У чому проявляється розвиток особистості у спільній діяльності?».</p>	8
	<p>Практичне заняття №20. 1.Особливості саморегуляції діяльності. 2.Значення гнучкості і самостійності у саморегулюванні діяльності. 3.Рівні засвоєння діяльності: навченість, умілість, майстерність, творчість. 4.Роль навичок, умінь і звичок у процесі засвоєння діяльності.</p>	2
	<p>Практичне заняття №21. 1.Критерії класифікації видів діяльності. 2.Гра як особливий вид діяльності. 3.Навчальна діяльність та її розвивальний характер. 4.Праця як продуктивна діяльність. Психологія ставлення до праці. 5.Професійне зростання та емоційне переживання успіхів та невдач.</p>	2
Разом за 1 семестр		180
2 семестр		
Знати: механізми	Тема 1. Пізнавальна сфера	2

1	2	3
<p>психічного відображення дійсності, що виражене у відчуттях, сприйманні, уяві; критерії поділу відчуттів та сприймань на певні види; основні властивості відчуттів та сприймань, їх взаємообумовленість; мрію як особливий вид уяви.</p> <p>Критично осмислювати: особливості сприймання простору, руху, часу; вплив відчуттів і сприймань на потреби, інтереси, переконання особистості; природу ілюзій та їх вплив на життя і професійну діяльність людини; фантазування та сновидіння як різновиди уяви людини.</p> <p>Уміти: аналізувати психічні когнітивні процеси особистості та володіти</p>	<p>особистості.</p> <p>Лекція 1</p> <p>План.</p> <p>1. Загальна характеристика пізнавальних процесів.</p> <p>2. Поняття про відчуття як основу всіх інших психічних процесів. Фізіологічне підґрунтя відчуттів.</p> <p>3. Класифікація і різновиди відчуттів.</p> <p>4. Основні властивості відчуттів (пороги чутливості, адаптація, взаємодія відчуттів, сенсibiliзація).</p> <p>Лекція 2</p> <p>План.</p> <p>1. Поняття про сприймання. Порівняльна характеристика психічних процесів відчуття та сприймання.</p> <p>3. Зв'язок сприймання з іншими психічними процесами. Властивості сприймання.</p> <p>4. Специфічні види сприймання: сприймання простору, часу, руху, соціальне сприймання (людини людиною); ілюзії, що при цьому мають місце.</p> <p>5. Індивідуальні відмінності в сприйманні.</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 3-6. Додаткові: 8, 23, 27, 29, 33, 40. Інтернет-ресурси :4-7, 12.</p>	<p>2</p>
	<p>Самостійна робота студентів: спростуйте твердження: «у відчуттях представлені стани органів чуття, а не об'єктивні властивості предметів»; підготувати відео презентацію (за вибором) на запропоновану проблематику: які види професій пред'являють особливі вимоги до слухової, нюхової, вестибулярної, смакової, температурної чутливості? пояснити: чому люди зазвичай не відчують одягу; з якої причини люди</p>	<p>8</p>

1	2	3
<p>прийомами їх ефективного розвитку; характеризувати сенсорно – перцептивну систему особистості; розрізняти прийоми створення образів уяви та індивідуальні відмінності у відчуттях і сприйманні.</p>	<p>перестають з часом відчувати найвишуканіші парфуми; чи можуть ілюзії сприймання слугувати доказом непізнаваності світу.</p>	3
	<p>Практичне заняття №1. 1. Поняття про відчуття як основу всіх інших психічних процесів. 2. Класифікація і характеристика різновидів відчуттів. 3. Основні властивості відчуттів та їх врахування в умовах професійної діяльності. 4. Еталонні значення порогів чутливості та вплив на успішність професійної діяльності.</p>	2
	<p>Практичне заняття №2. 1. Поняття про сприймання. Зв'язок сприймання з іншими психічними процесами. 2. Види і властивості сприймань. 3. Особливості сприймань: простору, руху, часу, музики, мови. 4. Індивідуальні відмінності у відчуттях і сприйманні.</p>	2
<p>Знати: зв'язок уяви з об'єктивною дійсністю; фізіологічні основи уяви; види уяви: пасивна, активна, творча; особливості мимовільної пасивної уяви, що включає: сновидіння, фантазування та ілюзії; форми проявлення активної уяви: відтворювальна і творча. Критично</p>	<p>Тема 2. Психологія уяви і уваги Лекція 3 План. 1. Поняття про уяву. Зв'язок уяви з об'єктивною дійсністю. Фізіологічні основи уяви. 2. Особливості уяви, її порівняння з іншими психічними процесами. 3. Прийоми творення образів уяви (аглотинація, гіперболізація, загострення, аналогія, схематизація, типізація, акцентування) та їх характеристика. 4. Види уяви: пасивна, активна, творча. Особливості мимовільної пасивної уяви, що включає: сновидіння, фантазування та ілюзії. 5. Форми проявлення активної уяви: відтворювальна і творча. 6. Мрія як внутрішня діяльність, що полягає у створенні образу бажаного майбутнього.</p>	2

1	2	3
<p>осмислювати: уважність, неуважність, розсіяність та їх врахування у професійному становленні майбутніх психологів.</p> <p>Уміти: розрізняти види уваги та їх характеристику (мимовільна, довільна, післядовільна); властивості уваги: концентрація, стійкість, переключення, обсяг, розподіл.</p>	<p>Лекція 4 План. 1. Загальна характеристика уваги. Фізіологічні основи уваги. 2. Теорії уваги. 3. Види уваги та їх характеристика (мимовільна, довільна, післядовільна). 4. Властивості уваги: концентрація, стійкість, переключення, обсяг, розподіл. 5. Уважність, неуважність, розсіяність та їх врахування у професійному становленні майбутніх психологів.</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 3-6. Додаткові: 8, 23, 27, 29, 33, 40. Інтернет-ресурси :4-7, 12.</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів: розкрити взаємозв'язок уваги і діяльності; якими є механізми відволікання та зосередженості уваги; укажіть принципову відмінність пам'яті людини, тварини і комп'ютера; яке мислення у першу чергу необхідно формувати у сучасної молоді людини: логічно-раціональне чи образно – емоційне; опишіть основні форми інтелектуального самоконтролю; у чому полягає зв'язок інтелекту з іншими сферами особистості; виконати тестові завдання за темою.</p>	9
	<p>Практичне заняття №3. 1. Поняття про уяву як психічний процес. Прийоми створення образів уяви та їх характеристика. 2. Порівняння особливостей репродуктивної і творчої уяви. 3. Фантазування та сновидіння як різновиди уяви людини. 4. Місце ілюзії у житті та професійній діяльності. 5. Мрія як особливий вид уяви.</p>	2
	<p>Практичне заняття №4. 1. Загальна характеристика уваги. Фізіологічні основи уваги.</p>	2

1	2	3
	<p>2.Теорії уваги. 3.Види уваги та їх характеристика (мимовільна, довільна, післядовільна). 4.Властивості уваги: концентрація, стійкість, переключення, обсяг, розподіл. 5.Уважність, неуважність, розсіяність та їх врахування у професійному становленні майбутніх психологів.</p>	
<p>Знати: теорії пам'яті; процеси пам'яті та їх характеристику; види та механізми пам'яті. Критично осмислювати: метапам'ять як вищий рівень розвитку пам'яті. Уміти: Використовувати ефективні прийоми запам'ятовування.</p>	<p>Тема 3. Психологія пам'яті Лекція 5 План. 1.Поняття про пам'ять, фізіологічні основи. 2.Теорії пам'яті. Процеси пам'яті та їх характеристика. 3.Види та механізми пам'яті. 4.Значення короткочасної, довготривалої та оперативної пам'яті, мимовільного та довільного запам'ятовування у професійній діяльності психолога. Лекція 6 План. 1.Індивідуальні відмінності пам'яті. 2.Характеристика ретроактивного гальмування, персеверації та ремінісценції. 3.Психологічна природа уявлень пам'яті. 4.Метапам'ять як вищий рівень розвитку пам'яті. 5.Ефективні прийоми запам'ятовування. Значення пам'яті для діяльності та спілкування, сприймання людиною світу в цілому. Рекомендовані джерела: Основні: 3-6. Додаткові: 8, 23, 27, 29, 33, 40. Інтернет-ресурси :4-7, 12.</p>	<p>2</p> <p>2</p>
	<p>Самостійна робота студентів: -обгрунтуйте відповідь із наведенням конкретних прикладів: «Які психічні процеси забезпечують абстрактне</p>	<p>9</p>

1	2	3
	<p>пізнання світу?» -способи врахування ретроактивного гальмування, персеверації та ремінісценції у роботі психолога.</p>	
	<p>Практичне заняття №5 1.Поняття про пам'ять, фізіологічні основи. 2.Теорії пам'яті. 3.Процеси пам'яті та їх характеристика. 4.Особливості видів пам'яті. 5.Механізми пам'яті та їх значення у професійній діяльності психолога.</p>	2
	<p>Практичне заняття №6 1.Індивідуальні відмінності пам'яті. 2.Психологічна природа уявлень пам'яті. 3.Мета пам'ять як вищий рівень розвитку пам'яті. 4.Ефективні прийоми запам'ятовування. 5.Значення пам'яті для діяльності та спілкування, сприймання людиною світу в цілому.</p>	2
<p>Знати: поняття про мислення як вищу форму пізнавальної діяльності; розумові дії та мисленнєві операції; системну структуру мислення; форми мислення: поняття, судження, умовивід. Критично осмислювати: здогад як особливу форму мислення. Уміти:</p>	<p>Тема 4. Загальна характеристика мислення Лекція 7 План. 1.Поняття про мислення як вищу форму пізнавальної діяльності. Розумові дії та мисленнєві операції. 2.Системна структура мислення. Форми мислення: поняття, судження, умовивід. 3.Здогад як особлива форма мислення. 4.Характеристика операцій мислення: аналіз, синтез, порівняння, абстрагування, узагальнення, конкретизація. 5.Різновиди мислення (наочно – дійове, наочно – образне, абстрактно – логічне, практичне, теоретичне), їх місце в професійній діяльності психолога.</p>	2

1	2	3
розрізняти форми мислення; індивідуальні якості інтелекту; зв'язок інтелекту з іншими сферами особистості.	<p>Лекція 8 План. 1.Індивідуальні особливості мислення. 2.Рівні мислення: особистісний, рефлексивний, предметний, операційний. 3.Мислення і групове вирішення задач. 4.Індивідуальні якості інтелекту. Зв'язок інтелекту з іншими сферами особистості. 5. Розлади інтелекту, особливості та основні ознаки. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 8. Додаткові: 28, 31, 46. Інтернет-ресурси: 4-9.</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів -підтвердять відповідь наведеними прикладами: -«У чому виявляється істотна відмінність абстрактного пізнання дійсності від чуттєвого?»; -«що є кінцевим продуктом мисленнєвого пізнання дійсності?»; -«що не дозволяє мисленню тварин піднятися до рівня людського?» .</p>	9
	<p>Практичне заняття №7 1.Мислення як вища форма пізнавальної діяльності. 2.Розумові дії та мисленнєві операції. 3.Системна структура мислення. 4.Форми мислення; формування понять та їх значення в розвитку особистості.</p>	2
	<p>Практичне заняття №8 1.Індивідуальні особливості мислення. 2.Мислення і групове вирішення задач. 3.Якості інтелекту. Зв'язок інтелекту з іншими сферами особистості. 4. Розлади інтелекту, особливості та основні ознаки.</p>	2

1	2	3
<p>Знати: особливості емоційного реагування: емоційний відгук, емоційний спалах, емоційний вибух; фізіологічні основи емоційних реакцій; функції емоцій (сигнальна, пізнавальна, мотиваційна); властивості емоцій.</p> <p>Критично осмислювати: психологічні теорії емоцій; причини виникнення тривоги та страху; особливості емоційної сфери у представників соціономічних професій.</p> <p>Уміти: використовувати способи унормування емоційних станів у процесі професійної діяльності психолога.</p>	<p>Тема 5. Емоційна сфера особистості. Лекція 9 План. 1. Загальна характеристика емоційної сфери. 2. Особливості емоційного реагування: емоційний відгук, емоційний спалах, емоційний вибух. Фізіологічні основи емоційних реакцій. 3. Функції емоцій (сигнальна, пізнавальна, мотиваційна). 4. Властивості емоцій (універсальність, динамічність, домінантність, адаптація, упередженість, заразливість, пластичність, іррадіація, амбівалентність).</p> <p>Лекція 10 План. 1. Емоціогенні стани: хвилювання, тривога, страх, радість, фрустрація, розчарування, гнів, лють, сум, зневіра, ностальгія, горе, стрес. 2. Емоційний стан і працездатність особистості. 3. Особливості емоційної сфери у представників соціономічних професій. 4. Способи унормування емоційних станів у процесі професійної діяльності психолога.</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 8. Додаткові: 28, 31, 46. Інтернет-ресурси: 4-9.</p>	<p>2</p> <p>2</p>
	<p>Самостійна робота студентів: -охарактеризуйте причини виникнення тривоги та страху; опишіть інтелектуальні емоції; здійсніть самодіагностику негативних емоційних станів та визначте їх причини; розмежуйте поняття «емоційний тон відчуттів» та «емоційний тон вражень»; що таке ксенофобія та цинізм; виконайте методичку діагностики «перешкод» у</p>	<p>9</p>

1	2	3
	встановленні емоційних контактів (за В. Бойко); виконайте тестові завдання за темою.	
	<p>Практичне заняття №9</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Поняття про емоції та їх значення у житті і професійній діяльності. 2. Психологічні теорії емоцій. 3. Види емоцій та їх загальна характеристика. 4. Властивості емоцій. <p>Психологічна природа хвилювання, тривоги, тривожності, страху та способи попередження.</p>	2
	<p>Практичне заняття №10</p> <ol style="list-style-type: none"> 1.Форми переживання емоцій. 2. Характеристика комунікативних емоцій: зніяковілість, сором, провина. 3. Інтелектуальні емоції: подив, інтерес; емоція здогаду, впевненості – невпевненості. 4. Емоційне вигорання та емоційна стійкість особистості: їх психологічна природа. 5. Прийоми керування емоціями та емоційними станами 	2

1	2	3
<p>Знати: основні групи емоцій (комунікативні, інтелектуальні, практичні); види емоційних реакцій та емоційних станів; базові емоції, вторинні емоції; форми переживання емоцій.</p> <p>Критично осмислювати: емоційні розлади і шляхи їх подолання.</p> <p>Уміти: розпізнавати типові та випадкові емоційні стани; здатність їх розрізняти психологом.</p>	<p>Темаб. Види та форми вираження емоцій</p> <p>Лекція 11</p> <p>План.</p> <p>1.Основні групи емоцій (комунікативні, інтелектуальні, практичні).</p> <p>2.Види емоцій: прості, складні; базові, вторинні).</p> <p>3.Види емоційних реакцій та емоційних станів: прості – складні, позитивні – негативні, активні (стенічні) – пасивні (астенічні).</p> <p>4.Типові та випадкові емоційні стани; здатність їх розрізняти психологом.</p> <p>Лекція 12</p> <p>План.</p> <p>1. Базові емоції: радість, горе, страх, гнів, подив, відраза.</p> <p>2.Вторинні емоції: альтруїстичні, комунікативні, глоричні, практичні, пугнічні, романтичні, інтелектуальні, естетичні, гедоністичні, акізитивні.</p> <p>3.Форми переживання емоцій (настрій, переживання, афект, пристрасті, стрес, фрустрація). 4.Емоційні властивості особистості. 5.Емоційні розлади і шляхи їх подолання. Керування емоціями та емоційними станами.</p>	<p>2</p> <p>2</p>
	<p>Самостійна робота студентів: -чи погоджуєтесь Ви із думкою Арістотеля про те, що «людина не відповідає за свої вчинки, але за їх прояв вона зобов'язана відповідати». Свою позицію аргументувати.</p>	<p>9</p>
	<p>Практичне заняття №11</p> <p>1.Характеристика комунікативних емоцій.</p> <p>2.Спільне та відмінне у інтелектуальних та практичних емоціях.</p>	<p>2</p>

1	2	3
	<p>3.Види емоцій: прості, складні; базові, вторинні).</p> <p>4.Види емоційних реакцій та емоційних станів: прості – складні, позитивні – негативні, активні (стенічні) – пасивні (астенічні).</p> <p>5.Типові та випадкові емоційні стани; здатність їх розрізняти психологом.</p> <p>Практичне заняття №12</p> <p>1.Психологічні особливості базових емоцій: радість, горе, страх, гнів, подив, відраза.</p> <p>2.Вторинні емоції: альтруїстичні, комунікативні, глоричні, практичні, пугнічні, романтичні, інтелектуальні, естетичні, гедоністичні, акізитивні.</p> <p>3.Форми переживання емоцій (настрій, переживання, афект, пристрасті, стрес, фрустрація). 4.Емоційні властивості особистості. 5.Емоційні розлади і шляхи їх подолання. Керування емоціями та емоційними станами.</p>	3
<p>Знати: загальну характеристику почуттів; функції почуттів: регулятивна, сигнальна, оцінювальна, експресивна, спонукальна; властивості почуттів.</p> <p>Критично осмислювати: врахування інтимності та глибокого особистісного змісту почуттів психологом.</p>	<p>Тема 7. Психологія почуттів</p> <p>Лекція 13</p> <p>План.</p> <p>1.Загальна характеристика почуттів.</p> <p>2.Почуття як продукт соціального впливу та індивідуального розвитку особистості.</p> <p>3.Функції почуттів: регулятивна, сигнальна, оцінювальна, експресивна, спонукальна.</p> <p>4.Узагальненість та суб'єктивність емоційно-чуттєвих ставлень, знак почуттів.</p> <p>Лекція 14</p> <p>План.</p> <p>1.Властивості почуттів: особистісний характер, полярність почуттів, невизначеність, динамічність, інтенсивність, широта емоційних відносин.</p> <p>2.Емоційна перенасиченість та її ознаки у процесі професійної діяльності психолога.</p>	2

1	2	3
<p>Уміти: розпізнавати емоційну перенасиченість та її ознаки у процесі професійної діяльності психолога.</p>	<p>3.Враховання інтимності та глибокого особистісного змісту почуттів психологом. 4. Діагностика почуттєвої сфери особистості.</p>	3
	<p>Самостійна робота студентів: -навести приклади проявів симпатії та описати зовнішні невербальні вияви; -проілюструвати особливості жіночої та чоловічої дружби з використанням художніх творів.</p>	9
	<p>Практичне заняття № 13 1.Загальна характеристика почуттів. 2.Почуття як продукт соціального впливу та індивідуального розвитку особистості. 3.Функції почуттів: регулятивна, сигнальна, оцінювальна, експресивна, спонукальна. 4.Суб'єктивність емоційно – почуттєвих ставлень особистості до дійсності. ставлень, знак почуттів.</p>	2
	<p>Практичне заняття № 14 1. Особистісний характер та полярність почуттів, 2. Невизначеність, динамічність, інтенсивність почуттєвої сфери особистості. 3. Широта емоційних відносин. 4.Емоційна перенасиченість та її ознаки у процесі професійної діяльності психолога. 5.Враховання інтимності та глибокого особистісного змісту почуттів психологом. Діагностика почуттєвої сфери особистості.</p>	2
<p>Знати: критерії виокремлення різних видів почуттів: сфера людських</p>	<p>Тема 8. Психологічна природа видів почуттів Лекція 15 План. 1.Критерії виокремлення різних видів почуттів: сфера людських стосунків,</p>	2

1	2	3
<p>стосунків, практична та інтелектуальна діяльність, світ краси, мистецтва; загальну характеристику видів почуттів.</p> <p>Критично осмислювати: псевдопочуття, їх психологічне наповнення: почуття обов'язку, почуття нового, почуття дорослості, почуття причетності, почуття «ліктія», почуття власного «Я».</p> <p>Уміти: використовувати критерії поділу почуттів на види.</p>	<p>практична та інтелектуальна діяльність, світ краси, мистецтва.</p> <p>2. Загальна характеристика видів почуттів.</p> <p>3. Моральні почуття у загальній структурі особистості.</p> <p>4. Практичні та інтелектуальні почуття: спільне і відмінне.</p> <p>5. Естетичні і релігійні почуття, їх конгломерат.</p> <p>Лекція 16 План.</p> <p>1. Закоханість, кохання, любов. Теорії любові (Е. Фром, Р. Стернберг).</p> <p>2. Ревнощі та їх психологічна природа. Характеристики патологічних ревнощів (когнітивні, афективні, поведінкові реакції).</p> <p>3. Психологічне пояснення щастя і задоволеності життям (А. Шопенгауер, Л. Бірон, Б. Братусь).</p> <p>4. Псевдопочуття, їх психологічне наповнення: почуття обов'язку, почуття нового, почуття дорослості, почуття причетності, почуття «ліктія», почуття власного «Я».</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 8. Додаткові: 28, 31, 46. Інтернет-ресурси: 4-9.</p>	2
	<p>Самостійна робота студентів: - Який спосіб прояву емоцій – вербальний чи невербальний – ефективніший і важливіший? Відповідь аргументуйте.</p>	8
	<p>Практичне заняття №15</p> <p>1. Загальна характеристика почуттів.</p> <p>2. Функції почуттів: регулятивна, сигнальна, оцінювальна, експресивна, спонукальна.</p> <p>3. Властивості почуттів.</p> <p>4. Критерії поділу почуттів на види та їх характеристика.</p>	2
	<p>Практичне заняття №16</p>	2

1	2	3
	критерії цілеспрямованої поведінки особистості на різних етапах становлення; змоделюйте психологічний портрет молоді людини з ознаками ігрової залежності.	
	Практичне заняття №17 1. Психологічна сутність та функції волі. 2. Зв'язок волі з іншими сферами життєдіяльності особистості. 3. Вольові процеси і вольові стани, особливості їх формування і проявлення у професійній діяльності. 4. Психологічна структура вольового вчинку. 5. Довільні дії та їх особливості.	2
	Практичне заняття №18 1. Безвілля, його причини і способи подолання. 2. Характеристика різних форм узалежненої поведінки. 3. Вплив вольової саморегуляції на психічне здоров'я особистості. 4. Гармонізація емоційно-вольових проявів людини як фактор задоволення життям	2
Знати: структуру вольового вчинку та вольової дії; етапи вольової дії; аналіз та узагальнення досвіду вольової поведінки. Критично осмислювати: типи рішучості у процесі прийняття рішення за Д. Джемсоном. Уміти:	Тема 10. Структура вольового вчинку Лекція 19 План. 1. Структура вольового вчинку та вольової дії. 2. Потреби як підґрунтя вольової поведінки, що проявляється у вигляді мотивів. 3. Етапи вольової дії: усвідомлення мети, виникнення мотивації, боротьба мотивів, вибір однієї мети з декількох, підтвердження вибору, складання програми дій з урахуванням наявних засобів, виконання дії. 4. Аналіз та узагальнення досвіду вольової поведінки. Лекція 20 План.	2

1	2	3
здійснювати аналіз та узагальнювати досвід вольової поведінки.	<p>1.Особливе психологічне наповнення етапу переживання колізій (розбіжностей, суперечностей) у мотивах.</p> <p>2.Типи рішучості у процесі прийняття рішення за Д. Джемсоном.</p> <p>3.Система вольових дій: свідомо дія з непередбачуваним результатом; ненавмисна дія; навмисна дія; негативіська дія; імпульсивна дія; викликана дія; даремна дія.</p> <p>4.Особливості вольових імпульсів.</p> <p>5.Саморегулювання як головний компонент у психологічній структурі активності людини.</p> <p>Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 8. Додаткові: 28, 31, 46. Інтернет-ресурси: 4-9</p>	
	<p>Самостійна робота студентів: -обгрунтуйте твердження про те, що «вольові процеси обумовлені довільною увагою, довільним запам'ятовуванням, мисленням, уявою і, у підсумку, забезпечують успішну вольову поведінку».</p>	8
	<p>Практичне заняття №19 1. Психологічна структура вольового вчинку. 2.Вольові чинники формування психічної стійкості особистості. 3.Етапи вольової дії: усвідомлення мети, виникнення мотивації, боротьба мотивів, вибір однієї мети з декількох, підтвердження вибору, складання програми дій з урахуванням наявних засобів, виконання дії. 4.Аналіз та узагальнення досвіду вольової поведінки.</p>	2
	<p>Практичне заняття №20 1.Особливе психологічне наповнення етапу переживання колізій (розбіжностей, суперечностей) у мотивах.</p> <p>2.Типи рішучості у процесі прийняття рішення за Д. Джемсоном.</p> <p>3.Система вольових дій: свідомо дія з непередбачуваним результатом;</p>	2

1	2	3
	<p>ненавмисна дія; навмисна дія; негативіська дія; імпульсивна дія; викликана дія; даремна дія. 4.Особливості вольових імпульсів. 5.Саморегулювання як головний компонент у психологічній структурі активності людини.</p>	
<p>Знати: психологічні прояви сили волі; типи особистостей за рівнем вольового розвитку: гармонійно розвинені, практики, теоретики, особи із «недорозвиненою волею».</p> <p>Критично осмислювати: поєднання вольових і моральних якостей у реальній вольовій поведінці; природу безвілля, його причини і способи подолання. Уміти: сприяти вихованню та самовихованню волі.</p>	<p>Тема 11.Інтегральні морально – вольові якості особистості Лекція 21 План. 1.Поєднання вольових і моральних якостей у реальній вольовій поведінці. 2.Інтегральні морально – вольові якості особистості: цілеспрямованість, терплячість, завзятість і впертість, негативізм, витримка, самовладання, сміливість, рішучість, дисциплінованість, організованість, старанність, героїзм і мужність, самовідданість, принциповість. 3.Психологічні прояви сили волі. 4.Типи особистостей за рівнем вольового розвитку: гармонійно розвинені, практики, теоретики, особи із «недорозвиненою волею». 5.Виховання та самовиховання волі. Рекомендовані джерела: Основні: 1, 2, 8. Додаткові: 28, 31, 46. Інтернет-ресурси: 4-9.</p> <p>Самостійна робота студентів: -твір – мініатюра на тему: «Моє розуміння мужності».</p> <p>Практичне заняття №21 1.Поєднання вольових і моральних якостей у реальній вольовій поведінці. 2.Психологічні прояви сили волі. 3.Типи особистостей за рівнем вольового розвитку: гармонійно розвинені, практики, теоретики, особи із «недорозвиненою волею». 4.Безвілля, його причини і способи подолання.</p>	<p>2</p> <p>10</p> <p>2</p>
Разом за 2 семестр		180
Разом за рік		360

III. РЕКОМЕНДОВАНІ РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА

3.1 Основні:

1. Балл Г.О. Раціогуманістична орієнтація в методології людинознавства. Київ: Видавництво ПП «СКД», 2020. 204 с.
2. Болтівець С. І., Слободяник Н. В., Чепа М.-Л. А. Українська психологічна термінологія: словник-довідник, ДП «Інформаційно-аналітичне агентство», Київ: 2020, 302 с.
3. Варій М.Й. Загальна психологія. Девіантна поведінка і депривація: підручник для студ. вищ. навч. закл.3-тє вид. Київ: ЦУЛ, 2017. 457 с.
4. Варій М.Й. Психологія особистості: Навчальний посібник. Київ: Центр учбової літератури, 2019. 592 с.
5. Волянська О.В., Ніколаєвська А.М. Соціальна психологія: навчальний посібник. Харків: ХНУ імені В.Н.Каразіна, 2019. 160 с.
6. Гуменюк О. Є. Психологія впливу : монографія. Тернопіль: Екон. думка, 2019. 304 с.
7. Загальна психологія : навч. посібник / О. П. Сергєєнкова, О. А. Столярчук, О. П. Коханова, О. В. Пасєка. – К. : Центр учбової літератури, 2020. – 296 с.
8. Іванова О. В. Психологія: вступ до спеціальності : навч. посібник / О. В. Іванова, Л. М. Москалюк, С. І. Корсун. – К. : Центр учбової літератури, 2019. – 184 с.
9. Максименко С.Д. Загальна психологія : навч. посібник / С. Д. Максименко. – 3-ге вид., перероб. та допов. – К. : Центр учбової літератури, 2020. – 272 с.
10. Максименко С.Д. Психологія особистості: підруч. для студ. вищ. навч. закл. Київ: ТОВ «КММ», 2019. 296 с.
11. М'ясоїд П.А. Задачі з курсу загальної психології: навч. посіб.– К.: Вища школа, 2020.– 183 с.
12. Павелків Р. В. Загальна психологія : підручник / Р. В. Павелків. – 3-тє вид., допов. – К. : Кондор, 2021. – 576 с.
13. Психологія: навч. посібник / О. В. Винославська, О. А. Бреусенко-Кузнецов, В. Л. Зливков та ін. ; за ред. О.В. Винославської. – 2-ге вид., перероб. та допов. – К. : ІНКОС, 2020. – 390 с.
14. Психологія: опорний конспект лекцій: освіт.-кваліф. рівень "бакалавр": галузь знань 0305 "Економіка та підприємництво": напр. підгот. 6.003057 "Маркетинг" : проф. спрям. "Маркетинг на ринку товарів та послуг" / авт. Н. П. Статінова. – К. : КНТЕУ, 2023. – 88 с.
15. Столяренко О.Б. Психологія особистості: навч. посібник / О. Б. Столяренко. – К. : Центр учбової літератури, 2022. – 280 с.
16. Психологія: опорний конспект лекцій: освіт.-кваліф. рівень "бакалавр": галузь знань 0305 "Економіка та підприємництво": напр. підгот. 6.003057 "Маркетинг" : / авт.В.Є. Штифурак. – В.:Видавничо – редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2020. – 61 с.

3.2 Додаткові:

1. Волошина В.В., Волинська Л.В., Савицька С.О., Темрук О.В. Загальна психологія: Практикум: Навч. посібн.– К.: Каравела, 2021.– 280 с.
2. Дрозденко К.С. Загальна психологія у практичному вимірі: Підручник .– К.: ВД «Професіонал», 2020. – 608 с.

3. Коваленко А.Б., Корнєв М.Н. Соціальна психологія: Підручник. – К., 2019. – 400 с.
4. Корольчук М.С., Крайнюк В.М., Марченко В.М. Психологія: схеми, опорні конспекти, методика: Навчальний посібник для здобувач вищої освіти в вищих навчальних закладах / За заг. ред. М.С. Корольчука.- К.: Ельга, Ніка-центр, 2019.- 320 с.
5. Москаленко В.В. Соціальна психологія. – К.: Либідь, 2020. – 624 с.
6. Полозюк Ю. Застосування технік фототерапії в діяльності психолога. Психолог. 2021. № 23. С. 21–23.
7. Подоляк Л.Г., Юрченко В.І. Психологія вищої школи: Підручник. 2-е вид. Каравела, 2020. 352с.
8. Тодорова І. С. Психологія і педагогіка : навч. посібник / І. С. Тодорова, В. І. Павленко. – К. : Центр учбової літератури, 2021. – 228 с. + CD.
9. Савчин М. В. Здатності особистості: монографія, ВЦ «Академія», Київ, 2019, 288 с.
10. Станінова Н.П., Сень Г.П. Основи психології та педагогіки: Навч. посіб. для студ. економ. вузів. – К.: Вид-во ДТЕУ, 2020.– 317 с.
11. Татенко В. О. Соціальна психологія впливу: монографія. Ін-т соц. та політ. психології АПН України. Київ: Міленіум, 2021. 216 с.
12. Тимофієва М. П., Двіжона О. В. Психологія здоров'я: Навчальний посібник /М. П. Тимофієва, О. В. Двіжона. Чернівці: Книги. ХХ1, 2021.296с.
13. Титаренко Т. М. Життєвий світ особистості: у межах і за межами буденності. Київ: Либідь, 2022. – 376 с.
14. Федорченко Т. Стан формування соціально успішної особистості старшокласника: аналіз результатів дослідження. Теоретико-методичні проблеми виховання дітей та учнівської молоді: зб. наук. праць. Київ: Інститут проблем виховання НАПН України. Вип. 25. Кн. 2. 2021. С. 199-212.
15. Франкл В. Людина в пошуках справжнього сенсу. Психолог у концтаборі, Харків, 2020, 160 с.
16. Фромм Е. Мати чи бути? Київ: Український письменник, 2020. 222 с.
17. Шапар В. Б. Сучасний психологічний словник. Харків: 2021. 640с.
18. Шпортун О. М. Психологія та патопсихологія гумору: модель, діагностика, корекція. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора психологічних наук за спеціальністю 19.00.04 медична психологія. Інститут психології імені Г. С. Костюка НАПН України, Київ, 2018. 474с.
19. Штифурак В.Є. Психологія управління та конфліктологія: навчальний посібник. Вінниця: Видавничо редакційний відділ ВТЕІ КНТЕУ, 2019. 252с.
20. Штифурак В.С., Шпортун О.М. Феноменологія, практика та корекція психологічного здоров'я особистості. Монографія. Вінниця. ПП «Едельвейс і К» 2019. 342с.
21. Штифурак В.С., Драчук А.І., Краєвська Т.С. Психологія здоров'я: Навчальний посібник / В.С Штифурак., А.І.Драчук, Т.С. Краєвська, Вінниця.– ТОВ «ТВОРИ», 2019, 300с.
22. Штифурак В.Є., Штифурак В.С., Бурлака Н.І. Психологія соціального впливу у процесі групової роботи. Монографія. Вінниця, 2023. 340 с.
23. Higgins E.T. (1996). Knowledge activation: Accessibility, applicability, and salience. In E. T. (2021). Higgins&A.W.Kruglanski(Eds.). Social Psychology:

- Handbook of basic principles (133 - 168) New York: Guilford.
24. Oyserman D. Self-Concept and Identity. The Blackwell Handbook of Social Psychology. Intraindividual Processes / Ed. by A. Tesser and N. Schwarz. London: Blackwell Publishings, 2023. P. 499-517.
  25. Personality theories. Basic assumptions, research and applications Larry A. Helle, Daniel J. Zigler 2020, 608s
  26. Personality Development: Theoretical, Empirical, and Clinical Investigations of Loevinger's Conception of Ego Development / Editors Augusto Blasi, Lawrence D. Cohn, P. Michiel Westenberg. Mahwah, NJ: Publisher Lawrence Erlbaum Associates, 2020.
  27. Richard J. Gerrig, Philip G. Zimbardo. Psychology and life. 16 th edition, 2021, 955s.
  28. Rogers C. On becoming a person. Boston: Houghton Mifflin Company, 2019, 420 pp.
  29. Bessel van der Kolk: The Body Keeps the Score: Mind, Brain and Body in the Transformation of Trauma, Penguin, 2015, 560 p.
  30. Brown, Asa Don (2019). Posttraumatic stress disorder in childhood. New York: American Academy of Experts in Traumatic Stress.
  31. Robert V. KAIL, Prentice-Hall, Ink. A Division of Pearson Education Upper Saaddle River 2021.
  32. Scaer, Robert C. (2022). The Trauma Spectrum: Hidden Wounds and Human Resiliency. New York: Norton.

3.3. Інтернет-ресурси:

1. www.nbuv.gov.ua – Національна бібліотека України імені В.І.Вернадського.
2. www.library.vn.ua – Вінницька обласна універсальна наукова бібліотека ім. В.Отамановського.
3. www.scholar.ru – пошукова система наукових публікацій.
4. www.psylib.kiev.ua – психологічна бібліотека Київського Фонду сприяння розвитку психологічної культури
5. www.koob.ru – електронна бібліотека з психології «Куб».
6. www.Psi.net.ru – каталог «Психология», інформаційна психологічна мережа.
7. <http://flogiston.ru> – новини сучасної психології.
8. ido.rudn.ru – електронний підручник з курсу «Психология и педагогика» (авт.: Богданов И.В., Лазарев С.В. и др.)
9. www.psybook.ru – книги та підручники з психології, психологічні тести, музика для релаксації та медитації.
10. www.psi.webzone.ru – психологічний довідник із серії «Мультимедійна енциклопедія знань», який містить психологічний словник та блок тестування (психологічний практикум, тестування знань з психології).
11. <http://sun.vtei.com.ua> – система дистанційної навчання «MOODLE» ВТЕІ ДТЕУ.
12. <http://psyjournals.org.ua> фаховий журнал «Практична психологія та соціальна робота».